

DÔVODOVÁ SPRÁVA

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1

Ide o formulačné spresnenie dotknutého ustanovenia zákona, ktoré súvisí so zmenami zavedenými novelou zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Slovákoch žijúcich v zahraničí“) z roku 2012. Táto novela v podobe zákona č. 287/2012 Z. z. nahradila v § 3 zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí „štátnu politiku starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí“ za „štátnu politiku vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí“, avšak neudialo sa tak dôsledne, čoho príkladom je ustanovenie § 2 písm. c) zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí. V dotknutom ustanovení bola zákonom č. 287/2012 Z. z. vypustená akákoľvek zmienka o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, ktorej vyjadrením je aj systém opatrení vrátane štátnej podpory týchto osôb. Preto je potrebné aj v § 2 písm. c) zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí vyjadriť, že opatrenia vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí vychádzajú z vopred zadefinovanej štátnej politiky vo vzťahu k nim rovnako, ako je to vyjadrené v § 3 toho istého zákona. Formulácia „štátna politika vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí“ bola použitá už v zákone č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K bodu 2

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí bol zriadený zákonom o Slovákoch žijúcich v zahraničí od 1. 1. 2006 a prevzal na seba postavenie a právomoci dovtedajšieho splnomocnenca vlády SR pre zahraničných Slovákov a jeho generálneho sekretariátu, ktorý pôsobil pod Úradom vlády SR, ako aj Domu zahraničných Slovákov ako rozpočtovej organizácie Ministerstva kultúry SR.

Postavenie a právomoci Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a jeho predsedu z obsahového hľadiska zodpovedali tomu, čo bolo priznané splnomocnencovi vlády SR pre zahraničných Slovákov; predpokladalo sa totiž, že vznikom uvedeného úradu sa stabilizuje, zefektívni a väčšmi profesionalizuje zázemie splnomocnenca, ktorý sa stane predsedom úradu s celoštátnou pôsobnosťou pre agendu slovenského zahraničia, najmä pokiaľ ide o koordináciu procesov spojených s tvorbou štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a so zabezpečením výkonu tejto štátnej politiky.

Uvedenému zodpovedala aj právomoc Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí zakotvená v § 4 ods. 6 písm. a) v znení platnom od 1. 1. 2006 až do 1. 10. 2012. Po tomto dátume sa uplatňoval zákon o Slovákoch žijúcich v zahraničí v znení jeho novely v podobe zákona č. 287/2012 Z. z., ktorá Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí odňala jeho koordinačnú právomoc v oblasti slovenského zahraničia a priznala mu len právomoc

podieľať sa na zabezpečovaní tvorby štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Takýto zásah do kľúčovej kompetencie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí bol nielen popretím dôvodu jeho vzniku (splnomocnenec vlády SR, v prospech ktorého sa zriadil úrad, môže mať nepochybne koordinačnú právomoc v zmysle § 2 ods. 1 druhej vety zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov), ale novelizovaná zákonná úprava vykazovala tiež legislatívne nedostatky a v praxi sa v priebehu rokov 2013 – 2020 ukázala ako menej vhodná a zmysluplná než pôvodne zákonom zakotvené riešenie.

Legislatívne nedostatky novely zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí z roku 2012 spočívali najmä v tom, že Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa síce odňala právomoc koordinovať tvorbu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, ale táto právomoc sa nepriznala žiadnemu inému úradu ani samotnému Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktoré prevzalo gesciu nad týmto úradom. Tento nedostatok bolo potrebné vo volebnom období 2016 – 2020 zmierniť zriadením Rady vlády SR pre krajské otázky ako poradného orgánu vlády SR, keďže minister zahraničných vecí a európskych záležitostí už v uvedenom volebnom období nebol zároveň podpredsedom vlády SR a tak koordináciu tvorby štátnej politiky vykonával namiesto Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí prostredníctvom tohto poradného orgánu vlády. Okrem toho, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí bola v roku 2012 odňatá aj právomoc zabezpečovať výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a táto bola presunutá na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, hoci uvedený úrad aj naďalej plnil úlohy podľa § 4 ods. 6 písm. b) a j), ktoré nemožno charakterizovať inak ako zabezpečovaním výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Prehodnotením postavenia a právomocí Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí formou tohto návrhu zákona sa napĺňa nielen volebný program niektorých koalíčných politických strán a Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 – 2024, ale zároveň sa aj odstraňujú vyššie uvedené nedostatky platnej právnej úpravy zavedenej formou novely zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí v roku 2012. Návrh zákona sa predkladá tiež v súvislosti s novou Konceptiou štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2021 – 2025.

K Čl. II

K bodu 1

Novelizácia zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „veľký kompetenčný zákon“) bezprostredne súvisí s novelou zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí, a to konkrétne s Čl. I § 4 ods. 6 novým znením písmena a).

Vzhľadom na to, že sa Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí opätovne priznáva právomoc komplexne zabezpečovať tvorbu, koordináciu a výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, právomoc výkonu tejto štátnej politiky by malo Ministerstvo

zahraničných vecí a európskych záležitostí SR duplicitne. Ministerstvo však bude mať všeobecnú pôsobnosť v oblasti štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a v rozsahu tejto pôsobnosti sa bude podieľať na tvorbe a výkone štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí rovnako ako ďalšie ministerstvá, a to na právnom základe § 3 ods. 3 zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zapojenie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí na rozpočtovú kapitolu ministerstva ani personálna pôsobnosť ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky k predsedovi Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí nie sú týmto zákonom dotknuté.

K bodu 2

Uznesením vlády č. 168/2011 z 9. marca 2011 bol ako preventívny orgán podľa článku 6 Dohovoru OSN proti korupcii, ktorý bol prijatý v New Yorku 31. októbra 2003 notifikovaný Úrad vlády SR. Kompetencie Úradu vlády SR v oblasti prevencie korupcie však neboli riadne zapracované do zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (kompetenčný zákon) v platnom znení. Problematika prevencie korupcie v súčasnosti formálne nie je v pôsobnosti žiadneho ústredného orgánu štátnej správy. Vzhľadom na jej význam pre riadne fungovanie verejnej správy v súlade so zásadami právneho štátu je však potrebné, aby sa jej venovala náležitá pozornosť aj tým, že kompetencie v oblasti prevencie korupcie budú riadne zverené kompetenčným zákonom do pôsobnosti ústredného orgánu štátnej správy. Navrhuje sa doplniť kompetenčný zákon tak, aby sa doň premietol súčasný stav a pôsobnosť Úradu vlády SR v oblasti prevencie korupcie. Ide o formálne zosúladenie právneho stavu s aplikačnou praxou.

K Čl. III

Navrhuje sa účinnosť predkladaného zákona so zohľadnením legisvakančnej lehoty, a to od 1. apríla 2022. K tomuto dátumu by vzhľadom na presun koordinačných právomocí v oblasti štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí mala byť zrušená Rada vlády SR pre krajanské otázky ako poradný orgán vlády SR.